

СОРТОВА РІЗНОМАНІТНІСТЬ У КУЛЬТУРІ *FRAGARIA ANANASSA* DUCH

І. Рожко, к. с.-г. н.

ORCID ID: 0000-0001-5450-0906

Львівський національний університет природокористування

<https://doi.org/10.31734/agronomy2024.28.108>

Рожко І. Сортowa різноманітність у культурі *Fragaria ananassa* Duch.

Глобальний попит на суниця ананасові активно зростає, особливо в Азії, Північній та Центральній Америці й Північній Африці. Вибір сорту – ключовий фактор у створенні продуктивних та високоякісних промислових насаджень *F. ananassa* Duch., а сортowa різноманітність у культурі дає змогу виробникам адаптуватися до потреб сучасного вибагливого кліматично орієнтованого ринку, пропонуючи продукцію різного типу: свіжі плоди або перероблені продукти, органічні плоди тощо. Зауважено, що глобальне виробництво у 2023 році становило понад 8,8 млн т, зокрема з лівовою часткою Китаю у 3 336 690 т, США – 1 055 963 т, Єгипту – 597 029 т. Як найбільший континентальний виробник (4,53 млн т) лідирує Азія, за нею йдуть Америка, Європа, Африка та Океанія.

Доведено, що географічні відмінності країн, які комерційно вирощують *F. ananassa* Duch., а їх в офіційному переліку 76, впливають на вибір культивованих сортів, які мають різні вимоги до екологічних умов зростання, їхні терміни досягання та сезони збору (у помірних регіонах урожай збирають на початку літа, в екваторіальних регіонах їх можна вирощувати впродовж року), технологій вирощування.

Стабільний успіх світового виробництва *F. ananassa* Duch. можна пояснити комплексним підходом, який передбачає селекційну складову (введення та впровадження сортів з пріоритетністю дефіцитних ознак – холодостійкість, посухостійкість, стійкість до шкочинних організмів, придатність для певних технологій виробництва та переробки, врахування побажань споживачів) та оптимізовані виробничі системи, які враховують кліматичні коливання врожайності.

Простежено, що за даними World Population Review найпопулярнішими комерційними сортами суниць ананасових, які вирощують основні країни-виробники, є: ‘Sweet Charlie’, ‘Festival’, ‘Camarosa’, ‘Albion’, ‘San Andreas’, ‘Clery’, ‘Marmolada’, ‘Sonata’.

В умовах України із сортів національної селекції найпопулярніші ті, що забезпечують максимальний прибуток за рахунок ранніх або пізніх строків досягання, або ж мають відповідні параметри для технологічної переробки (заморожування): з групи ранніх та середньоранніх – ‘Розана кївська’, ‘Ольвія’, ‘Веселка’; середньостиглих – ‘Геркулес’, ‘Присвята’, ‘Перлина’; середньопізніх – ‘Презент’; пізніх – ‘Атлантида’. Із короткоденних сортів зарубіжної селекції: з групи ранніх та середньоранніх: ‘Honeoye’, ‘Elsanta’; середньостиглих – ‘Elegance’, ‘Sonata’; пізніх – ‘Polka’, ‘Galia CIV’. Із сортів «нейтрального дня» – ‘Albion’, ‘Aromas’, ‘Portola’.

Ключові слова: суниця ананасові, сорти, різноманітність, комерційне виробництво, якість.

Rozhko I. Varietal diversity in the *Fragaria ananassa* Duch crop.

The global demand for pineapple strawberries continues to grow, especially in Asia, North and Central America, and North Africa. Cultivar selection is a key factor in establishing productive and high-quality commercial plantations of *F. ananassa* Duch. Cultivar diversity in the crop allows growers to adapt to the needs of today's demanding climate-oriented market by offering different types of products: fresh fruit, processed products, organic fruit, etc. According to statistics from the FAO's annual report, presented by the World Population Review, global demand for pineapple strawberries continues to grow, with China, the United States, and Egypt leading the world's production. In 2023, global production amounted to more than 8.8 million tons, with the lion's share produced by China (3 336 690 tons), the USA (1 055 963 tons), and Egypt (597 029 tons). Asia is the largest continental producer (4.53 million tons), followed by America, Europe, Africa, and Oceania. Geographical differences in the countries that commercially grow *F. ananassa* Duch. (76 of them are on the official list) affect the choice of cultivated varieties, which have different requirements for environmental conditions, ripening, and harvesting seasons. In moderate regions, strawberries are harvested in early summer, while in equatorial regions, they can be grown throughout the year. Cultivation technologies also vary. The stable success of global production of *F. ananassa* Duch. is explained by an integrated approach that includes a breeding component (development and introduction of varieties with prioritized traits such as cold resistance, drought resistance, pest resistance, and suitability for specific production and processing technologies, taking into account consumer preferences) and optimized production systems that consider climatic fluctuations in yields. According to the World Population Review, the most popular commercial varieties of pineapple strawberries grown in the main producing countries are: “Sweet Charlie”, “Festival”, “Camarosa”, “Albion”, “San Andreas”,

“Clery”, “Marmolada”, and “Sonata”. In Ukraine, the most popular varieties of national selection are those that provide maximum profit due to early or late ripening or have the appropriate parameters for technological processing (e.g., freezing). These include early and medium-early varieties such as “Rosana Kyivska”, “Olvia”, and “Veselka”; medium-ripening varieties such as “Herkules”, “Prysviata”, and “Perlyna”; medium-late varieties such as “Prezent”; and late varieties such as “Atlantyda”. Among the short-day varieties of foreign selection are early and medium-early varieties such as “Honey” and “Elsanta”; mid-season varieties such as “Elegance” and “Sonata”; and late varieties such as “Polka” and “Galia CIV”. Among the “neutral day” varieties are “Albion”, “Aromas”, and “Portola”.

Keywords: strawberries, varieties, diversity, commercial production, quality.

Постановка проблеми. Завдяки глобальному попиту виробництво суниць ананасових активно зростає, особливо в Азії, Північній та Центральній Америці та Північній Африці. Вибір сорту – ключовий фактор у створенні продуктивних та високоякісних промислових насаджень *F. ananassa* Duch., а сортова різноманітність у культурі дає змогу виробникам адаптуватися до потреб сучасного вибагливого кліматично орієнтованого ринку, пропонуючи продукцію різного типу: свіжі плоди або перероблені продукти, органічні плоди тощо).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Гібрид від спонтанного схрещування двох американських октоплоїдних видів роду *Fragaria* L. – суниць вірджинських (*F. virginiana* Mill.) і суниць чилійських (*F. Chiloensis* (L.) Duchesne ex Weston), які зростали поряд у Королівському ботанічному саду Франції у XVII ст., та виділений 1766 року молодим французьким ботаніком Антуаном Ніколасом Дюшеном (Antoine Nicholas Duchesne) в окремий вид – суниць ананасових (*F. ×ananassa* (Weston) Duchesne ex Rozier) [1; 3; 19], понад 250 років посідає чільне місце серед ягідних культур у світі.

Нині вид *F. ananassa* Duch. об’єднує понад 5 000 сортів і є основним серед видів роду *Суниця* у культурі різних країн [1]. Таке сортове розмаїття дає змогу успішно розвиватися як приватному, так і комерційному виробництву.

Згідно із статистичними даними щорічного звіту ФАО, які подає World Population Review, світовий попит на суницю ананасову активно зростає. Лідерами світового виробництва є Китай, США та Єгипет. Глобальне виробництво 2023 року становило понад 8,8 млн т, зокрема з лівовою часткою Китаю у 3 336 690 т, США – 1 055 963 т, Єгипту – 597 029 т. Відповідно до цього ж звіту, Китай займає перше місце з 1994 року. У десятці найбільших виробників та постачальників на глобальні ринки є Мексика, Туреччина, Іспанія, Бразилія, росія, Польща та Марокко. Як найбільший континентальний виробник (4,53 млн т) лідирує Азія, за нею йдуть Америка, Європа, Африка та Океанія [25].

Географічні відмінності країн, які комерційно вирощують *F. ananassa* Duch., а їх у офіційному переліку 76, впливають на вибір культивованих сортів, які мають різні вимоги до екологічних умов зростання, їхні терміни досягання та сезони збору (у помірних регіонах урожай збирають на початку літа, в екваторіальних регіонах їх можна вирощувати впродовж року), технологій вирощування [1; 6; 23]. Найбільші азіатські виробники, Китай і Південна Корея, збирають урожай з грудня по червень і з листопада по травень, відповідно; США – з травня по серпень; Єгипет – із січня по травень; Туреччина, яка постачає Східну Європу та Близький Схід, – з квітня по червень; Мексика – з жовтня по червень, Чилі – з вересня по травень; основні європейські експортери: Іспанія – з січня по жовтень, та Марокко, що доповнює іспанське міжсезоння, – з листопада по січень [23].

Постановка завдання. Вивчення сортової різноманітності в культурі *Fragaria* × *ananassa* Duch. у плані продуктивності, адаптивності до різних природно-кліматичних умов, споживних властивостей плодів є ключовим аспектом ефективного управління виробничими ризиками сучасного ягідництва та підвищення ефективності передових практик його ведення.

Виклад основного матеріалу. Стабільний успіх світового виробництва *F. ananassa* Duch. можна пояснити комплексним підходом, який передбачає селекційну складову (введення та впровадження сортів із пріоритетністю дефіцитних ознак – холодостійкість, посухостійкість, стійкість до шкочинних організмів, придатністю для певних технологій виробництва та переробки, врахуванням побажань споживачів) та оптимізовані виробничі системи, які враховують кліматичні коливання врожайності.

Селекційну складову реалізують великі селекційні центри та інститути в усьому світі, які здійснюють селекцію суниць та інших ягідних культур:

- EMCO CAL (Ekland Marketing Company, Inc.) – глобальна корпорація, яка співпрацює з науково-дослідними установами, селекційними центрами та розсадниками для виведення

портфоліо нових сортів суниць ананасових на світовий ринок, фінансує селекційні програми з виведення сортів, які вирощують у понад 50 країнах світу [17]. Сорти: ‘Sweet Charlie’, ‘Florida Pearl’, ‘Florida Festival’™ (‘Festival’), ‘Florida Brilliance’™ (‘Brilliance’), ‘Fortuna’, ‘Beauty’, ‘Winter Star’ та інші.

- Fresh Forward B.V. (Нідерланди) – авторитетна селекційна компанія, партнерами якої є науково-дослідницький центр Вагенінгенського університету (Wageningen University & Research (WUR)) та консорціум розсадників «Fragaria Holland» [18]. Сорти: ‘Elsanta’, ‘Allegro’, ‘Cadenza’, ‘Lambada’, ‘Parlando’, ‘Polka’, ‘Rumba’, ‘Sonata’, ‘Vivaldi’, ‘Verdi’ та інші.

- NIAB EMR (National Institute of Agricultural Botany East Malling Research, Велика Британія), відома за селекційними програмами виведення сортів з покращеними агробіологічними та споживчими характеристиками [20]. Сорти: ‘Elegance’, ‘Malling™ Ace’, ‘Malling™ Vitality’ та інші.

- Cornell AgriTech (США) – селекційна програма, яка була заснована 1880 року, а сьогодні є науково-дослідним осередком коледжу сільського господарства та природничих наук Корнельського університету (Cornell University College of Agriculture and Life Sciences). Виводить сорти плодкових, овочевих, ягідних культур та винограду, які вирощуються по всьому світу, підтримуючи як місцеве, так і глобальне сільське господарство [16]. Сорти: ‘Honeoye’, ‘Dickens’, ‘Jewel’, ‘Herriot’ та інші.

- UC Davis Strawberry Breeding Program (США) здійснює селекцію сортів із підвищеною врожайністю, стійкістю до хвороб і шкідників, а також поліпшеними смаковими якостями [22]. Сорти: ‘Chandler’, ‘Camarosa’, ‘Albion’, ‘San Andreas’, ‘Aromas’, ‘Portola’ та інші.

- ARS (Agricultural Research Service, USDA, США) – федеральна агенція, яка досліджує селекцію суниць ананасових, співпрацює з університетами та приватними компаніями для розвитку нових сортів [12]. Сорти: ‘Flavorfest’, ‘Keepsake’, ‘Cordial’, ‘USDA Lumina’ та інші.

- CIV (Consorzio Italiano Vivaisti, Італія) – селекційна компанія, заснована розсадниками Mazzoni, Salvi і Taglian, яка бере участь у різних дослідницьких проектах, спрямованих на покращання генетичних ознак стійкості та якості врожаю плодкових культур [10]. Сорти: ‘Dely’, ‘Clery’, ‘Joly’, ‘Marmolada’ та інші.

В Україні також є декілька відомих селекційних установ, що здійснюють селекцію ягідних культур, включно зі суницями ананасовими.

- Інститут садівництва НААН України (м. Київ) – проводить наукові дослідження та селекцію різних плодкових культур, адаптованих до кліматичних умов України, зокрема суниць ананасових [2]. Сорти: ‘Ольвія’, ‘Русанівка’, ‘Присвята’, ‘Презент’, ‘Атлантида’, ‘Янтарна’, ‘Перлина’ та інші.

- Національний університет біоресурсів і природокористування України (НУБіП) (м. Київ) на кафедрі садівництва, ведеться селекційна робота з різними плодковими та ягідними культурами, включно із суницями ананасовими. Сорти: ‘Берегиня’, ‘Факел’, ‘Голосіївська рання’ [5; 11].

За реакцією на тривалість освітлення (довжину дня) сорти суниць ананасових поділяються на сорти короткого, довгого (ремонтантні) та «нейтрального» дня. Сорти короткого дня плодоносять наприкінці весни – на початку літа упродовж 15–25 днів, довгого дня – восени і, як правило, їх продуктивність значно нижча, ніж у сортів короткого дня. У сортів нейтрального дня плодоношення довготривале – з літа до осінніх заморозків, які пошкоджують бутони та квіти й припиняють його. Сорти нейтрального дня спроможні формувати велику кількість квітконосів і плодоносити впродовж декількох місяців – 100–150 днів. Для сортів нейтрального дня важливо створити умови, за яких вони проявляють свій потенціал продуктивності. Оптимальні умови для сортів нейтрального дня можна створити в закритому ґрунті. За строками досягання плодів сорти суниць ананасових поділяють на ранні, середні та пізні. За рахунок сортименту й сучасних технологій закритого ґрунту вирощувати й споживати суниці ананасові можна увесь рік [1].

За даними World Population Review, найпопулярнішими комерційними сортами суниць ананасових, які вирощують основні країни-виробники [25], є:

‘**Sweet Charlie**’. Сорт раннього строку досягання. Походження: ‘Pajaro’ × ‘Florida Belle’.

Стійкий до ураження антракнозом (*Colletotrichum acutatum*), посухостійкий. Плоди клиноподібної витягнутої форми, насичено-червоні, середні та великі (18–25 г), вирізняються характерним солодким смаком та ароматом. Горішки зеленувато-жовтого кольору, заглиблені. Врожайність – від 25 т/га [15; 24].

‘**Festival**’. Сорт раннього строку досягання. Походження: ‘Rosa Linda’ × ‘Oso Grande’.

Стійкий до основних грибних хвороб, що робить його привабливим для комерційного вирощування. Плоди конічні, великі (понад 20 г), однорідного насиченого темно-червоного кольору зовні та

всередині з блиском, десертного смаку, з приємним ароматом. Урожайність – від 20 т/га залежно від технології вирощування [24].

‘Camarosa’. Сорт раннього строку досягання. Походження: ‘Douglas’ × Cal 85.218-605.

За даними S. M. Zahedi завдяки підвищеній активності антиоксидантних ферментів (CAT, SOD та APX) і підвищеному вмісту фенолів як неферментативних антиоксидантів, відповідно, а також розчинних цукрів як ефективних осмопротекторів, сорт адаптований до браку вологи [29], тобто володіє високою посухостійкістю. Сстійкий до сірої гнилі (*Botrytis cinerea* Pers.) та антракнозу (*Colletotrichum acutatum*), але не стійкий до борошнистої роси (*Sphaerotheca macularis* Magn. f. *Fragariae* Saez). Плоди конічні або злегка подовжені, яскраво-червоного кольору з блиском, великі (18–25 г). М’якуш міцний, солодкий, з приємним ароматом. Урожайність – від 16 т/га залежно від технології вирощування.

‘Albion’. Сорт «нейтрального дня». Походження: ‘Diamante’ × Cal 94.16-1. Середньостійкий до ураження білою плямистістю листя (*Ramularia Tulasnei* Saes.) та борошнистою росю (*Sphaerotheca macularis* Magn. f. *Fragariae* Saez), відносно стійкий до ураження вертицильозом (*Verticillium albo-ratrum* Reinke et Berth.) та фітофторозною шкірковою гниллю (*Phytophthora cactorum* (Leb. et Cohn.)), середньостійкий – антракнозом (*Colletotrichum acutatum*), за належного догляду толерантний до пошкодження павутинним кліщем (*Tetranychus urticae* Koch.), стійкий до вірусів.

Плоди довгі, симетричної конічної форми, великі (30–33 г), червоні. Горішки, від жовтого до темно-червоного кольору, розміщені на рівні з поверхнею плоду або злегка заглиблені. Порожниста частина внутрішньої частини плоду коливається від 0 до 15 % і залежить від сезону. М’якуш щільний, ароматний, червоного кольору. Потенціал урожайності – 0,7–1,0 кг з рослини [13].

‘San Andreas’. Сорт «нейтрального дня». Походження: ‘Альбійон’ × Cal 97,86-1.

Відносно стійкий до ураження борошнистою росю (*Sphaerotheca macularis* Magn. f. *Fragariae* Saez), антракнозом (*Colletotrichum acutatum*), вертицильозом (*Verticillium albo-ratrum* Reinke et Berth.), фітофторозною шкірковою гниллю (*Phytophthora cactorum* (Leb. et Cohn.)) та білою плямистістю листя (*Ramularia Tulasnei* Saes.), за належного догляду толерантний до пошкодження павутинним кліщем (*Tetranychus urticae* Koch.), стійкий до вірусів. Плоди конічної симетричної форми, великі (30–32 г), червоні. Горішки червоного кольору, розміщені на рівні з поверхнею

плоду або злегка заглиблені. М’якуш щільний, ароматний, червоного кольору. Потенціал урожайності – 0,8–1,0 кг з рослини [21].

‘Clery’. Сорт раннього строку досягання. Походження: (‘Elsanta’ × FBGL 3) × ‘Sweet Charlie’.

Зимостійкий, стійкий до ураження борошнистою росю (*Sphaerotheca macularis* Magn. f. *Fragariae* Saez.). Сорт надзвичайно пластичний, придатний для органічної культури вирощування. Плоди видовжені, однорідні, великі (25–30 г), правильної конічної форми. М’якуш дуже щільний, яскраво-червоний, ароматний, приємного солодкого смаку. Врожайність – від 25 т/га залежно від технології вирощування [10].

‘Marmolada’. Сорт середнього строку досягання. Походження: ‘Gorella’ × Sel.15.

Зимостійкий, стійкий до ураження борошнистою росю (*Sphaerotheca macularis* Magn. f. *Fragariae* Saez.) та сірою гниллю (*Botrytis cinerea* Pers.). Плоди середнього розміру, конічної форми з гострим кінчиком та плоскою основою, яскраво-червоного кольору. Перші ягоди можуть бути дещо деформовані. М’якуш щільний, ароматний, червоного кольору та приємного десертного смаку. Врожайність – 20–25 т/га за оптимальних умов вирощування та належного догляду [10].

‘Sonata’. Сорт середнього строку досягання. Походження: ‘Elsanta’ × ‘Polka’.

Сстійкий до ураження борошнистою росю (*Sphaerotheca macularis* Magn. f. *Fragariae* Saez.) та середньостійкий до сірої гнилі (*Botrytis cinerea* Pers.), не стійкий до ураження фітофторозом (*Phytophthora fragariae* Hickman). Плоди ширококонічної форми, яскраво-червоного кольору з блиском, великі (25–35 г), вирівняні за розміром упродовж періоду плодоношення, соковиті, мають чудовий десертний смак та приємний суничний аромат. Урожайність – 18–22 т/га залежно від технології вирощування [18].

За даними EMCO CAL (Ekland Marketing Company, Inc.) на азійському ринку з кожним роком зростає популярність білоплідних суниць ананасових («pineberries»), завдяки їхнім характерним зовнішньому вигляду та аромату. Вибагливі споживачі шукають не лише візуальної привабливості білоплідних сортів, а й чудового смаку та аромату [17].

У Японії сьогодні культивується ряд білоплідних сортів суниць ананасових: Shiroi Houseki, Hatsukoi no Kaori, Shinjuhime – Pearl Princess, Angel Strawberry, Milky Berry, Awayuki. Вартість плодів дуже висока: понад десять доларів за один, упаковка з восьми штук може коштувати 150 доларів [28].

У рамках селекційної програми університету Флориди (Strawberry Breeding Program University of Florida Institute of Food and Agricultural Sciences (UF/IFAS)) 2020 року був комерціалізований сорт з білими плодами 'Florida Pearl' [26; 27].

'Florida Pearl'. (FL 16.78-109) – складний гібрид від схрещування білоплідних форм *F. chiloensis* (L.) Duchesne ex Weston з елітними селекційними формами популяції *Fragaria* х *ananassa* Duchesne ex Rozier. З'явився на споживчому ринку США під різними брендами – Pinkaboo, Berry De Blanc. Плід усередині та ззовні білий, з рожевим рум'янцем при досяганні. Горішки при досяганні плоду стають яскраво-червоними. Консистенція ніжніша, ніж у інших комерційних сортів, смак характерний низькою кислотністю, присутній тонкий аромат ананаса. Плоди збирають в одношарові пінетки масою до 250 грамів, що забезпечує додатковий «вау-ефект» продукту. Наразі сорт 'Florida Pearl' ексклюзивний для компаній із Флориди, як і всі сорти суниць ананасових від UF/IFAS у перші три роки після комерціалізації.

Маркетологи припускають, що «pineberries» стануть п'ятою серед найбільш затребуваних ягід у супермаркетах США поряд із червоноплідною суницею ананасовою, чорницею, ожиною та малиною [27].

Окрім комерційних експортоорієнтованих сортів, у різних регіонах світу культивують сорти місцевої селекції та інтродуковані сорти, які найбільш адаптовані до ґрунтового-кліматичних умов, тривалості дня, висоти над рівнем моря, типу виробництва, та забезпечують стабільну врожайність і високу якість плодів.

Так, за даними В. В. Павлюка [4], в умовах України найпопулярнішими сортами національної селекції є ті, що забезпечують максимальний прибуток за рахунок ранніх або пізніх строків досягання, або ж мають відповідні параметри для технологічної переробки (заморожування): з групи ранніх та середньоранніх: 'Розана кийвська', 'Ольвія', 'Веселка'; середньостиглих – 'Геркулес', 'Присвята', 'Перлина'; середньопізніх – 'Презент'; пізніх – 'Атлантида'. Із короткоденних сортів зарубіжної селекції: з групи ранніх та середньоранніх: 'Honeoye', 'Elsanta'; середньостиглих – 'Elegance', 'Sonata'; пізніх – 'Polka', 'Galia CIV'. Із сортів «нейтрального дня» – 'Albion', 'Aromas', 'Portola'.

'Ольвія'. Сорт раннього строку досягання. Походження: отриманий від схрещування сорту 'Присвята' з донорською міжвидовою формою підвищеної зимо- і посухостійкості 277-3-16 ('Фестивальна' + F₁ *F. virginiana* Mill.). Вирізняється товарністю достатньо одномірних, великих плодів,

підвищеною транспортабельністю, стійкістю до грибних хвороб і суничного кліща, вищою зимостійкістю і посухостійкістю порівняно із сортами, отриманими в межах виду *Fragaria ananassa* Duch..

Плоди великі, одномірні в зборі – (перші масою 32–40 г, середні в зборі – 11–11,8 г), правильної тупо-конічної форми, з шийкою, інтенсивно червоні, блискучі, дуже ефектні в тарі. М'якуш яскраво-червоний, щільний, ніжний, ароматний, гармонійного кисло-солодкого смаку. Врожайність – 14–18 т/га [1].

'Веселка'. Сорт раннього строку досягання. Походження: 'Gigantella Maxim' × елітна форма 86-53-303. Стійкий до сірої гнилі (*Botrytis cinerea* Pers.) та плямистостей листя (*Ramularia Tulasnei* Saes., *Marsonia potentilla* P. Magn. f. *fragaria* Man.). Зимостійкий. Плоди великі (13–40 г), широкоокруглі, оранжево-червоного кольору, з вираженим блиском і поверхневим розміщенням горішків. М'якуш світло-червоний, середньої міцності, з ароматом лісових суниць, відмінного смаку. Використання універсальне. Врожайність: 19–22 т/га [8].

'Присвята'. Сорт середнього строку досягання. Походження: ('Коралова 100' × 'Senga Sengana') × ('Pocahontas' × 'Grenadier'). Сорт зимостійкий і відносно посухостійкий. Рослини слабо уражуються білою плямистістю (*Ramularia Tulasnei* Saes.). Маса перших плодів – 20–25 г, середня – 9–10 г. Перші плоди серцеподібно-ниркоподібні, наступні – правильної округло-конічної форми, блискучі. Забарвлення плодів темно-червоне з фіолетовим відтінком. М'якуш червоний, середньої міцності, кисло-солодкий. Горішки слабовитиснуті в м'якуш, жовтого забарвлення. Урожайність – 14–24 т/га залежно від технології вирощування [1].

'Перлина'. Сорт середнього строку досягання. Походження: 'Презент' × 'Elsanta'. Зимо- та посухостійкий. Стійкий до ураження борошнистою россою (*Botrytis cinerea* Pers.), білою плямистістю листя (*Ramularia Tulasnei* Saes.), бура плямистість листя (*Marsonia potentilla* P. Magn. f. *fragaria* Man.) та пошкодження павутинним кліщем (*Tetranychus urticae* Koch.). Плоди великі (15–35 г), темно-червоні, блискучі. М'якуш щільний, червоний, ароматний, кисло-солодкого смаку. Використання універсальне. Врожайність – 18–20 т/га [9].

'Атлантида'. Сорт пізнього строку досягання. Походження: 'Elsanta' × елітна форма 87-75-182. Зимо- та посухостійкий. Стійкий до ураження борошнистою россою (*Botrytis cinerea* Pers.), білою плямистістю листя (*Ramularia Tulasnei* Saes.), бурою плямистістю листя (*Marsonia potentilla* P.

Magn. f. *fragaria* Man.). Плоди великі (16–36 г), одномірні, округлої форми, при повному досягненні темно-червоного кольору, з густо розміщеними по поверхні горішками. М'якуш щільний, червоний, відмінного кислувато-солодкого смаку. Використання універсальне. Урожайність – 17–19 т/га [7].

'Honeoye'. Сорт раннього строку досягання. Походження: 'Vibrant' × 'Holiday'.

Зимостійкий, стійкий до сірої гнилі (*Botrytis cinerea* Pers.), схильний до ураження борошнистою россою (*Sphaerotheca macularis* Magn. f. *Fragariae* Saez.), вертицильозом (*Verticillium albo-ratrum* Reinke et Berth.), фітофторозом, або почервонінням осевого циліндра (*Phytophthora fragariae* Hickman) і білою плямистістю (*Ramularia Tulasnei* Saes.). Маса перших плодів – 28 г, середня – 8,5 г. Плоди конічні, інтенсивно червоні, блискучі. М'якуш середньої міцності, червоний, з білими прожилками, кисло-солодкий, з приємним ароматом. Горішки слабо втиснуті в м'якуш. Урожайність – 10–14 т/га. Сорт придатний для різних видів технологічної переробки [1; 14].

'Elegance'. Сорт середнього строку досягання. Походження: EM834 × EM1033. Стійкий до борошнистої роси (*Sphaerotheca macularis* Magn. f. *Fragariae* Saez.) та сірої гнилі (*Botrytis cinerea* Pers.), не стійкий до вертицильозу (*Verticillium albo-ratrum* Reinke et Berth.) та фітофторозу (*Phytophthora fragariae* Hickman). Плоди дуже привабливі, великі (25 г) оранжевого та яскраво-червоного кольору, десертного смаку, правильної конічної форми. М'якуш міцний та соковитий. Урожайність – 20–25 т/га залежно від технології вирощування [24].

'Polka'. Сорт пізнього строку досягання. Походження: 'Sivetta' × 'Unduka'. Морозостійкий, стійкий до ураження борошнистою россою (*Sphaerotheca macularis* Magn. f. *Fragariae* Saez.), не стійкий до вертицильозу (*Verticillium albo-ratrum* Reinke et Berth.) та фітофторозу (*Phytophthora fragariae* Hickman). Плоди ширококонічні середнього розміру (для отримання великих плодів потребує зрошення), у кінці збору – дрібнішають; забарвлення від інтенсивно- до пурпурово-червоного, з вираженим блиском. М'якуш інтенсивно-червоного кольору, ароматний, від солодкого до солодко-кислого смаку. Врожайність – 20–25 т/га залежно від технології вирощування [1; 24].

'Galia CIV'. Сорт пізнього строку досягання. Відносно стійкий до хвороб листя та кореневої системи. Плоди конічної або зрізано-конічної форми, оранжево-червоного кольору, великі, вирівняні. М'якуш досить щільний, світло-рожевого кольору, соковитий. Смак приємний, десертний, з

характерним суничним ароматом. Урожайність – 20–30 т/га залежно від технології вирощування [10].

'Aromas'. Сорт «нейтрального дня». Плоди подовжено-конічної або серцеподібної форми, щільні, бордово-червоні з блиском. М'якуш світло-червоний, смачний, ароматний. Потенціал урожайності – 1,0–1,5 кг з рослини [22].

'Portola' Сорт «нейтрального дня». Морозостійкий. Стійкий до основних грибних хвороб. Плоди конічної форми, великі (30–35 г), червоні з глянцеvim блиском. М'якуш міцний, кисло-солодкий, соковитий. При дозріванні кожна ягода досягає ваги. Шкірочка міцна. Потенціал урожайності – 1,5–1,8 кг з рослини [22].

Крім цього, популярними сортами стають селекційної компанії CIV (Consorzio Italiano Vivaisti, Італія): 'Dely', 'Clery', 'Joly', 'Marmolada'.

Висновки. Сортова різноманітність у культурі *Fragaria ananassa* Duch. відіграє ключову роль у забезпеченні стабільного виробництва, підвищенні економічної ефективності сучасного ягідництва та його конкурентоспроможності на світовому ринку. Різні сорти відрізняються між собою морфологічними, фізіологічними та генетичними характеристиками, що дає змогу глобальному виробництву суниць ананасових адаптуватися до різних екологічних умов сьогодення, зокрема динамічних змін клімату, сприяє підвищенню продуктивності та згладжуванню кліматичних коливань урожайності, покращанню споживної якості плодів.

Бібліографічний список

1. Гель І. М., Рожко І. С. Суниця: біологія, сорти, технології вирощування та переробки: навч. посібник. Львів: Український бестселер, 2011. 110 с.
2. Інститут садівництва НААН України. 21.04.2024).
3. Меженський В. М. До питання впорядкування українських назв рослин. Повідомлення 4. Таксономічне різноманіття та назви видів роду *рослин*. 2015. № 1–2. С. 15–21.
4. Павлюк В., Чмух А., Чмих С. Павлюк Н. Сучасні сорти нейтрального дня суниці садової та специфіка культури. URL: <https://propozitsiya.com/ua/suchasni-sorti-neytralnogodnya-sunici-sadovoyi-ta-specifika-kulturi> (дата звернення: 21.04.2024).
5. Походня М. М., Шеренговий П. З. Ознаки сортів суниці (*Fragaria x ananassa* Duch.) селекції кафедри садівництва імені проф. ВЛ Симиренка НУБіП України. *Біоресурси і природокористування*. 2013. Том 5, № 1–2. С. 72–78.

6. Рожко І. С. Основоположні засади ягідництва. *Вісник Львівського національного університету природокористування. Серія: агрономія*. 2023. № 23. С. 124–128.
7. Суниця. Сорт Атлантида. URL: http://sad-institut.com.ua/ua/licenzuvannja_sortiv/sunitsa/sunicja_atlantida.html (дата звернення: 21.04.2024).
8. Суниця. Сорт Веселка. URL: http://sad-institut.com.ua/ua/licenzuvannja_sortiv/sunitsa/sunicja-veselka.html (дата звернення: 21.04.2024).
9. Суниця. Сорт Перлина. URL: http://sad-institut.com.ua/ua/licenzuvannja_sortiv/sunitsa/sunitsya-perlina.html (дата звернення: 21.04.2024).
10. Характеристика сортів суниці садової. URL: <http://fruit.org.ua/index.php/publikacii/93-ua-kontent/sluzhebnye-stati/100-kharakteristika-sortiv-sunitsi-osnovni-tipi-posadkovogo-materialu> (дата звернення: 21.04.2024).
11. Шеренговий П. З. Каталог сортів ягідних культур селекції Національного університету. Київ: НАУ, 2004. 45 с.
12. Agricultural Research Service URL: <https://www.ars.usda.gov/> (дата звернення: 21.04.2024)..
13. ‘Albion’. URL: USPP16228P3 – Strawberry plant named ‘Albion’ – Google Patentspatents.google.com (дата звернення: 21.04.2024).
14. 17 best strawberry varieties for growing at home. URL: www.epicgardening.com (дата звернення: 21.04.2024).
15. Chandler C. K., Crocker T. E. Sweet Charlie Strawberry. Fact Sheet HS-589. University of Florida Cooperative Extension Service, 1991.
16. Cornell University College of Agriculture and Life Sciences. URL: <https://cals.cornell.edu/cornell-agritech> (дата звернення: 21.04.2024).
17. Eklund Marketing Company, Inc. URL: <https://www.emcocal.com/> (дата звернення: 21.04.2024).
18. Fresh forward breeding & marketing. URL: <https://www.fresh-forward.nl/en> (дата звернення: 21.04.2024).
19. Global Conservation Strategy for *Fragaria* (Strawberry) URL: https://www.actahort.org/chronica/pdf/sh_6.pdf (дата звернення: 21.04.2024).
20. Research projects – horticulture. URL: <https://www.niab.com/research/horticultural-crop-research/research-projects-horticulture> (дата звернення: 21.04.2024).
21. ‘San Andreas’. URL: USPP19975P2 – Strawberry plant named ‘San Andreas’ – Google Patentspatents.google.com.
22. Strawberry Breeding & Research Program. URL: <https://strawberry.ucdavis.edu/> (дата звернення: 21.04.2024).
23. Strawberry Harvest Calendar In Key Producing Countries. URL: <https://medium.com/tridge/strawberry-harvest-calendar-in-key-producing-countries-aedb4988022d> (дата звернення: 21.04.2024).
24. Strawberry Varieties. URL: <https://strawberry-plants.org/category/strawberry-varieties/> (дата звернення: 21.04.2024).
25. Strawberry Production by Country 2024. URL: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/strawberry-production-by-country> (дата звернення: 21.04.2024).
26. Vance M. Whitaker, Cheryl Dalid, Luis F. Osorio, Natalia A. Peres, Sujeet Verma, and Seonghee Lee. Florida Pearl® ‘FL 16.78-109’ Pineberry Hortscience. 2023. No 58(1). P. 143–146. URL: <https://journals.ashs.org/hortsci/view/journals/hortsci/58/1/article-p143.xml> (дата звернення: 21.04.2024)/
27. Vance M. Whitaker Strawberry Spotlight: Update on Florida Pearl™ Pineberry. Спеціальний виробник культур. URL: <https://specialtycropgrower.com/strawberry-spotlight-update-on-florida-pearl-pineberry/> (дата звернення: 21.04.2024).
28. White Strawberry: A Special Kind of Fruit from Japan. URL: <https://metapress.com/white-strawberry/> (дата звернення: 21.04.2024).
29. Zahedi S. M., Marjan Sadat Hosseini, Narjes Fahadi Hoveizeh, Saeid Kadkhodaei, Marek Vaculik *Physiological and Biochemical Responses of Commercial Strawberry Cultivars under Optimal and Drought Stress Conditions. Plants*. 2023. No 12 (3). P. 496. URL: <https://doi.org/10.3390/plants12030496>.

Стаття надійшла 30.04.2024